

Fordypningsoppgave

VBU723 Psykososialt arbeid med barn og unge

"Barn med utrygg tilknytning"

Hanne Viola Fosslund

Totalt antall sider inkludert forsiden: 31

Molde, 24.05.18

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none">• ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands.• ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt.• ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt.• har alle referansene oppgitt i litteraturlisten.• ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§14 og 15.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert i Ephorus, se Retningslinjer for elektronisk innlevering og publisering av studiepoenggivende studentoppgaver	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15

Veileder: Tore Andestad

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Dato: 23.05.18

Antall ord:7530

Sammendrag

Valg av tema for oppgaven syns jeg ikke var så vanskelig, da temaet er barns tilknytning til de voksne i barnehagen. Dette er noe jeg møter ut i jobben min til daglig. Barn og foreldre jeg møter i min jobb som spesialpedagog engasjerer meg. Jeg brenner for at disse barna skal få en bedre hverdag.

Valget på problemstillingen min ble;

«Hvordan kan barnehagepersonell skape gode relasjoner til barn med utrygg tilknytning?»

Med fokuset på barn som har blitt utsatt for en form for omsorgssvikt.

I teoridelen og drøftingsdelen har jeg hovedsakelig fokusert på tilknytningsteori, og ulike tilknytningsformer som barn kan utvikle. Diskusjon delen har jeg delt inn i flere underdiskusjoner, for at det skal bli en oversikt over det jeg har diskutert. Fokuset har vært på de ulike tilknytningsformene som barn kan utvikle, diskutert og drøftet de med aktuell teori og forskning, og gitt eksempel på hvordan barn kan være i tilknytningsformene. Jeg har til slutt i oppgaven diskutert likhetene og ulikhetene på komplekse traumer og diagnoser, først og fremst diagnosen ADHD.

Innhold

1.0 Innledning	1
1.1 Introduksjon og bakgrunn for valg av tema.	1
1.2 Problemstilling:	3
1.3 Definisjoner av sentrale begreper	3
1.3.1 Relasjoner.....	3
1.3.2 Utrygg tilknytning.....	4
1.3.3 Omsorgspersoner.....	4
1.3.4 Omsorgssvikt	4
2.0 Teoretisk presentasjon	5
2.1 Tilknytningsforskning:	5
2.1.1 A-De unnvikende barna:	5
2.1.2 B-Trygge barn:	6
2.1.3 C- De ambivalente barna:.....	6
2.1.4 D- De desorganiserte barna:.....	6
2.2 Trygg base:	7
2.3 Trygghetssirkelen:	7
2.4 Illustrasjon av trygghetssirkelen:.....	8
2.5 Komplekse traumer og likheten med ADHD	8
2.6 Symptomer på komplekse traumer:.....	9
2.7 Indre arbeidsmodeller	10
2.8 En kort presentasjon av boken «Forebyggende arbeid i barnehagen, samspill og tilknytning» av Kari Killèn	10
3.0 Metode/fremgangsmåte	11
4.0 Sammendrag og oppsummering av hovedfunn	12
4.1 «Sammenhenger mellom barnehagekvalitet og barns fungering ved 5 år»	12
4.2 «Kompleks traumatisering hos barn: En utviklingspsykologis forståelse. (2011)»	
12	
4.3 «Developmental trauma disorder: En løsning på barnetraumatologifeltets problem?.....	13
5.0 Diskusjon/drøfting	14
5.1 Ulike tilknytningsatferder.....	14
5.1.1 A-de unnvikende barna	14
5.1.2 B- Trygge barn	16

5.1.3	C- Barn med Ambivalent tilknytning.....	16
5.1.4	– Barn med desorganisert tilknytning	17
5.1.5	Bevisstgjøre forskjellene og ulikhetene på traumer og diagnoser.	19
6.0	Avslutning	22
7.0	Referanseliste.....	23

1.0 Innledning

I min jobb som spesialpedagog møter jeg mange barn med psykiske vansker. Det er ulike grunner til at barna jeg møter har psykiske vansker. Noen er i fosterhjem og har vært utsatt for omsorgssvikt, noen er kanskje utsatt for omsorgssvikt, og er under oppsyn av barnevernet. Likhetene for disse barna er deres atferd i barnehagen. De er ofte utagerende, har vanskeligheter for å skape tillit til voksne og har et veldig dårlig selvbilde. Ved første møte med barna, tenkte jeg som fagperson at de kanskje burde utredes for ADHD eller andre utviklingsforstyrrelser. Etter hvert som en blir kjent med barna, og får mer informasjon om deres bakgrunn, forstår jeg at det er mye som ligger til grunn for at barna har disse utfordringene.

Jeg kan snakke med barna i timevis om følelser, der vi sammen setter ord på følelser, viser de bilder med følelsesuttrykk, og leser sosiale historier. Dette uten at de klarer å sette det i sammenheng med sin egen urolighet som bor i deres kropp. De kan kanskje forklare at barnet på bildet er sint eller glad, men når de selv skal sette ord på følelsene sine, blir det veldig vanskelig for dem. Kanskje har ikke disse barna blitt møtt med noe positivt samspill med sine omsorgspersoner.

Gjennom videreutdanningen min psykososialt arbeid med barn og unge har vi hatt mange interessante og lærerike forelesninger om barn og psykisk helse. Det har fått meg til å tenke i andre retninger enn før jeg startet på utdanningen. I veiledningsgruppene har vi vært så heldig å hatt så mange ulike bakgrunner, som helsesøster, vernepleier, barnevernspedagog og barnehagelærer. Det har ført til at når vi løser caser i veiledningsgruppen, så får vi reflektert det fra forskjellige synsvinkler, det har vært veldig lærerikt, og fått meg til å tenke annerledes i arbeidet med barn. Jeg har over ti års erfaring med å jobbe som pedagog i barnehage, men gjennom min utdanning var det lite fokus på psykisk helse blant barn. Jeg ønsker at mitt arbeid og min videreutdanning fører til økt kompetanse ut i de barnehagene jeg jobber.

1.1 Introduksjon og bakgrunn for valg av tema.

Denne oppgaven handler om barns utrygge tilknytning til sine omsorgspersoner, og hvordan de voksne i barnehagen kan skape tryggere rammer rundt de utsatte barna. Barn er

avhengig av sine omsorgspersoner, enten de har en trygg tilknytning eller ikke. Derfor vil oppgaven handle om ulike tilknytningsformer som kan utvikles hos barn. De voksne i barnehagen har en stor betydning for utviklingen i barns liv, da største delen av norske barn går i barnehager.

Barnehagen er ikke et sted hvor en bare passer barn. (Killèn 2017) Personalet har fått en stor betydning i barns liv, for noen barn tilbringer mer tid med de voksne i barnehagen enn sine foreldre. Barn som befinner seg i belastende psykososiale situasjoner, har bedre sjans til å klare seg om de har gode tilknytninger til omsorgspersoner utenfor familien, slik som barnehagepersonell for eksempel. (Killèn 2017)

Barnehage personell har måttet påta seg flere roller som foreldre har, som trøste, støtte, oppmuntre, og hjelpe de til å utvikle og regulere vanskelige og gode følelser.

Høsten 2017 kom det nye rammeplan for barnehagene (Kunnskapsdepartementet 2017), der har det blitt et krav at barnehageansatte skal ha mer kompetanse på hvordan de kan være med å forebygge og oppdage omsorgssvikt blant barn. Den nye rammeplan til barnehagene spiller en stor rolle for hvordan barnehage personell skal tilegne seg kompetanse til å oppdage og forebygge omsorgssvikt og overgrep. Jeg vil referere til hva som står i barnehagens rammeplan under «Livsmestring og helse».

I den nye rammeplan for barnehagene står det;

Gjennom den daglige og nære kontakten med barna er barnehagen i en sentral posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon. Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf. Barnehageloven §22.

(Kunnskapsdepartementet 2017)

Det har nå blitt et krav at personalet skal ha kompetanse til oppdage og forebygge ulike omsorgssvikt og overgrep, det holder ikke lengre at personalet har et bevisst forhold til temaet. (Killèn 2017)

For at personalet i barnehager skal kunne tilegne seg mer kunnskap til å forebygge og oppdage omsorgssvikt, vil jeg rette fokuset på barns ulike tilknytningsformer, og den betydningen den har for barn i barnehagen.

Gjennom årene som pedagog og spesialpedagog, har jeg erfart at det har vært lite fokus på hva som er utrygge barn, og hvorfor de er det, men et større fokus på deres atferd. Jeg har

savnet kompetanse på hvorfor barn utøver den atferden de gjør, som følge av utrygge tilknytninger.

Jeg vil i denne oppgaven først presentere aktuell teori for problemstillingen min. I drøftingsdelen vil jeg dele det opp i ulike tilknytningsformer, hvor jeg vil gi eksempler på hvordan barns atferd er i de ulike tilknytningsformene. Jeg vil også diskutere hvordan de voksne i barnehagen kan jobbe for å få gode relasjoner til de utrygge barna.

Mine tanker rundt temaet er at voksne i barnehagen skal kunne få mer kunnskap om tilknytningsteori, slik at de videre kan ta med seg kunnskapen i arbeidet med barn, og spesielt de barna med utrygg tilknytning.

1.2 Problemstilling:

Jeg har valgt ut denne problemstillingen for å belyse hvor viktige gode relasjoner til barn i barnehagen kan være.

«Hvordan kan barnehagepersonell skape gode relasjoner til barn med utrygg tilknytning?»

Med utrygg tilknytning, tenker jeg barn som er eller har vært utsatt for en form for omsorgssvikt av sine omsorgspersoner.

1.3 Definisjoner av sentrale begreper

Jeg vil her kort gjøre rede for sentrale begreper i og rundt problemstillingen.

1.3.1 Relasjoner

Relasjon er den forbindelsen, samhörigheten og tilknytningen vi får med andre mennesker. Vi kan ha ulike relasjoner til andre mennesker. Vi kan ha dårlige og gode relasjoner til de i rundt oss.

Som Powell et al. 2016 sier:

«Helt fra fødselsøyeblikket er vi så avhengige av en kjærlig tilknytning at hvis vi mangler en nær relasjon, kan selv all verdens mat og beskyttelse ikke sikre at vi vil trives.»

(Powell et al. 2016)

1.3.2 Utrygg tilknytning

Det er flere ulike former *utrygg tilknytning*, og jeg vil senere i oppgaven gjøre rede for noen av de viktigste. Utrygg tilknytning hos barn, er barn som har omsorgspersoner som ikke klarer å møte sine barn med sensitivitet, tilgjengelighet, være der for barn når de må støttes til utforskning, og trygges ved sårbarhet blant annet. Barn med utrygg tilknytning har opplevd lite speiling, trøst, og har opplevd liten forståelse for sine følelsesuttrykk. Føler seg avviste, og utvikler et dårlig selvbilde. (Killèn 2017)

1.3.3 Omsorgspersoner

Omsorgspersoner er de som barna lever med i hjemmet, som oppdrar barna og hjelper de til å utvikle seg. Omsorgspersoner kan også være mennesker utenfor hjemmet, som barnehage personell for eksempel.

1.3.4 Omsorgssvikt

Omsorgssvikt, her har jeg sett på hva Kvello sier er betegnelsen på omsorgssvikt. Han mener det kan benevnes som vanskjøtsel eller forsømmelse, i form av sviktende ivaretagelse av barnas grunnleggende behov for stimulering, oppfølging og beskyttelse. (Kvello, 2015)

Jeg vil også referere til opplysningsplikten som barnehagepersonalet har til barnevernet:

§ 22. Opplysningsplikt til barneverntjenesten

Barnehagepersonalet skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestens side.

Uten hinder av taushetsplikt skal barnehagepersonalet av eget tiltak gi opplysninger til barneverntjenesten, når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov om barneverntjenester § 4-10, § 4-11, § 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige adferdsvansker, jf. samme lov § 4-24. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barneverntjenester, plikter barnehagepersonalet å gi slike opplysninger. Opplysninger skal normalt gis av styrer.

2.0 Teoretisk presentasjon.

Jeg vil her presentere den teorien jeg senere vil ta med i drøftingen. Teorien kommer fra ulike fagbøker, og er basert på nye og eldre forskning.

2.1 Tilknytningsforskning:

Tilknytningsteorien i nyere tid er basert på John Bowlbys teorier. Hvor tilknytning handler om de emosjonelle båndene mellom personer som er viktig for hverandre. (Kvello 2015) Omsorgsperson-barn- relasjoner sto i sentrum for den mest kjente teorien som ble formet av Bowlby. Mary Ainsworth jobbet senere for Bowlby og med hans teorier, og fant tre tilknytningskvaliteter. Som under her presentert som A-unnvikende tilknytning, B- trygg (1986) den fjerde formen for tilknytning, som er den mest utfordrende, D-desorganisert tilknytning. Det er viktig å huske på, at et barn behøver ikke å ha en av disse klassifiserte tilknytningskategoriene, men ofte en blanding av flere. (Kvello 2015)

Jeg vil presentere de ulike tilknytningsatferdene i fire typer. Hvor jeg lengre ned i oppgaven tar de inn i drøftingen.

I ABCD- modellen finner vi hovedårsakene utviklingen og benevnelsene til tilknytningsformene. (Kvello, 2015)

2.1.1 A-De unnvikende barna:

De unnvikende barna har lært å undertrykke eller fortrenge sine følelser. Spesielt de negative følelsene, som blir avvist, straffet eller oversett. Ofte har deres omsorgspersoner vansker med å akseptere barnas følelser, slik at de har lært at de må håndtere sine følelser på egenhånd. (Kvello, 2015) Det kan være mange grunner til at barna blir møtt på denne måten av sine omsorgspersoner. Noen strever med egne behov eller at foreldrene er overbelastet, kan være noen av grunnene. (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad 2017) Når de trenger trøst eller nærhet, så later de til at de er utadvendte og selvstendige, de søker

ikke trøst, men oppmerksomhet for eksempel ved å oppnå kontakt ved å lese en bok. Da oppnår de en form for nærhet og kontakt, men behovene deres blir ikke dekt.

2.1.2 B-Trygge barn:

Disse barna har en tryggetilknytning til sine omsorgspersoner som er sensitive, snille og handlekraftige. (Kvello, 2015) Barna har utviklet mestringsstrategier, og fremstår som tillitsfulle og harmoniske barn.

2.1.3 C- De ambivalente barna:

Disse barna gjør mye ut av seg for å få oppmerksomhet fra sine omsorgspersoner. De er utrygge på andre måter enn de unnvikende barna. De gir signaler som uttrykker at de trenger trøst, nærhet, og kan ofte klamre seg til sine omsorgspersoner. Barna har ikke blitt støttet når de har trengt å utforske verden, noe som fører til at de blir uselvstendige. De har opplevd at de må kreve for å få dekt sine behov, og er blitt sårbare for ignorering. Barna oppfattes som veldig oppmerksomhetskrevende, og hjelpeløse. Omsorgspersonene deres har ikke vært tilgjengelig følelsesmessig i perioder. (Kvello, 2015) Kanskje har foreldres behov for trøst og nærhet blitt forsøkt dekt, slik at når barnet var klar for utforsking, så har omsorgsperson holdt igjen for å få dekt sine egne behov rundt usikkerhet og følelser. (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad 2017)

2.1.4 D- De desorganiserte barna:

Disse barna fremstår som vanskelige å forstå seg på, de kan være fremstå som sinte og aggressive når de egentlig er skremte og fortvilte. Barna kan være utsatt for omsorgspersoner som er psykisk ustabile, voldelige, forgripende, ruset eller emosjonelt utilgjengelige. (Kvello 2015) Av og til kan det være andre grunner til at disse barna fremstår som ustabile med desorganisert tilknytning, for eksempel at familien har opplevd sorg, hvor de ikke har bearbeidet tapet/sorgen. De kan når de blir litt eldre for eksempel 3-6 år utvikle en atferd som kan være kontrollerende, aggressive eller styrende, men de kan også bli motsatt ved å bli veldig påpasselige og hjelpsomme. (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad 2017)

2.2 Trygg base:

Et barn som trenger å utforske verden når det begynner å bevege seg ut av omsorgspersonens fang, trenger en trygg base på veien. Når et barn begynner å krabbe, og etter hvert gå vil det utforske verden. De beveger seg vekk fra omsorgspersonene, men vil ha behov for en forsikring om at den voksne er tilstede, og kan støtte den i utforskningen. Barnet behøver å bli sett, oppmuntret, og føle på glede sammen med omsorgspersonen. (Gulbrandsen 2017)

2.3 Trygghetssirkelen:

Trygghetssirkelen ble utviklet av Cooper, Hoffman, Marvin og Powell. De begynte å arbeide sammen i 1998, hvor de startet studiene av barn og foreldres samspill. (Powell et al. 2016) Trygghetssirkelen viser barnets behov for å utvikle sine emosjonelle behov. Et sunt tilknytningsbånd vil gjennom hele livet ha en stor påvirkning hvordan barnet utvikler seg emosjonelt. Illustrasjon på sirkelen viser hvor viktig disse båndene er for barna, at de blir støttet når de er nede på sirkelen like mye som oppe i sirkelen. Trygge barn vil senere i livet mest trolig utvikle gode relasjoner til sine barn, og bli mer forberedt på å møte utfordringer i livet og verden.

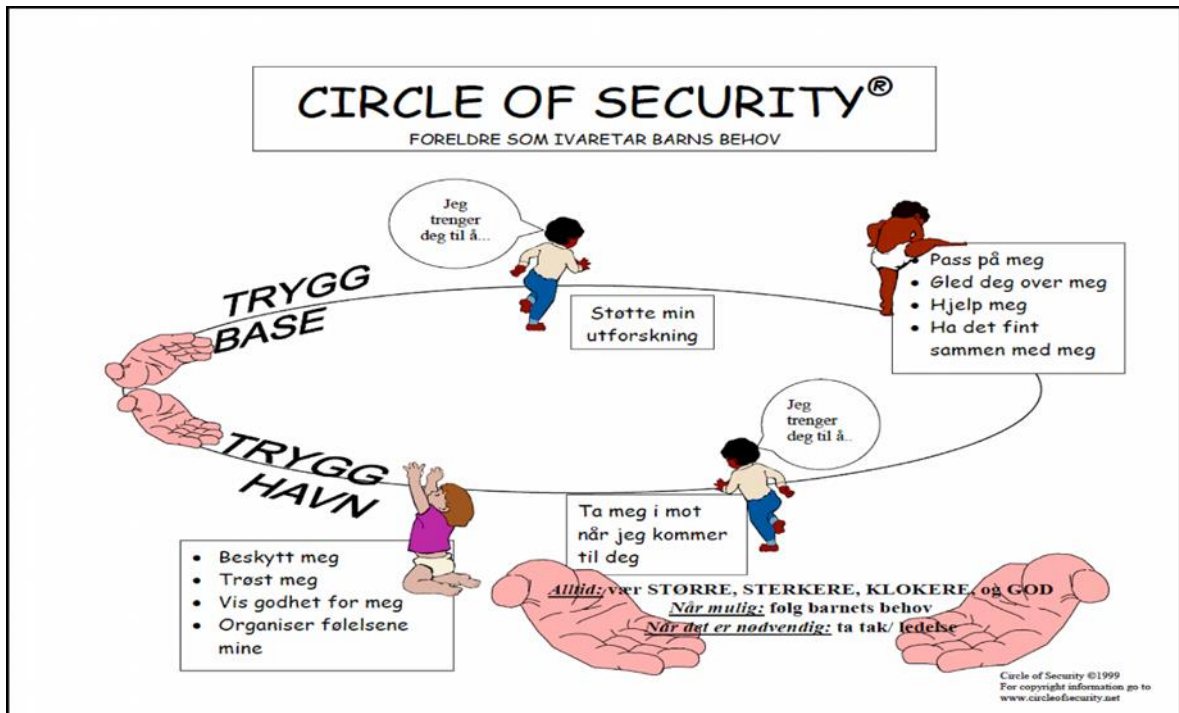
Når barna beveger seg i sirkelen er det viktig for de å ha omsorgspersoner som støtter de i de ulike fasene. At omsorgspersonene alltid *er større, sterkere, klokere og god*. I løpet av en dag kan barn bevege seg mye i sirkelen, da er det viktig at omsorgspersonen viser trygg base og trygg havn. Når barna ikke helt vet hvorfor de for eksempel er urolige, sutrete eller utilpasse er det nødvendig for den voksne å ta tak, være leder. Imøtekomme deres behov. (Powell et al. 2016)

Barn rangerer omsorgspersoner som står de nær, i faglitteraturen betegnes dette som primær tilknytningsfigur. Men hos barn som for eksempel er utsatt for omsorgssvikt, kan de utvikle en tilknytning til andre omsorgspersoner enn mor og far. Og vi vil i dag omtale barnehage personell som en del av primærsosialiseringen. (Kvelling 2015)

I følge Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad (2017) er om lag 30-40 prosent av barnebefolkningen det vi kaller for utrygge barn. Utrygge barn har erfart at det ikke er så enkelt å få hjelp til følelser og behov. For at de skal oppnå en form for oppmerksomhet eller kontakt med de voksne så må de ta andre veier. I en slik prosess er det vanskelig å bli

kjent med sine egne følelser, og lære hvordan en skal uttrykke seg ovenfor andre.
(Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad 2017)

2.4 Illustrasjon av trygghets sirkelen:

2.5 Komplekse traumer og likheten med ADHD

Inga Marte Thorkildsen har skrevet boken «Du ser det ikke før du tror det», som hun kaller et kampskrift for barns rettigheter. Boken handler om at vi må bli i stand til å se den volden og de seksuelle overgrepene som skjer mot barn. (Thorkildsen, 2015) Jeg vil ta med meg noe ut kapitlet i boken som heter; «diagnose gjør blind», som omhandler komplekse traumer, og likheten med ADHD.

Barn som er traumeutsatt kan ha lignende atferd som barn med ADHD diagnose. Forskere, spesialister og leger er ikke alltid like enige i det utsagnet, men det er mange likehetstrekk. På folkehelseinstituttet sine hjemmesider står det blant annet hva som kjenner seg ut for en ADHD diagnose; De er lette å distraheres, glemsomme, konsentrasjonsproblemer, problemer med å opprettholde oppmerksomheten over tid. Hyperaktive, mye uro i

kroppen, impulsive, høyt aktivitetsnivå, vanskelig for å følge instruksjoner. En del av de har tilleggsvansker som atferdsforstyrrelser. Hvor de kan være aggressive, oppføre seg på en sosialt uakseptabel måte. Lese og skrive vansker, forsinket motorisk, også vanlig at de har psykiske problemer som angst, depresjon, og lav selvfølelse. (Thorkildsen, 2015)

2.6 Symptomer på komplekse traumer:

Regulering av affekt og kroppslige tilstander; Barna strever med vansker med å roe seg ned, nedstemthet over tid, hypersensitive for affektive stimuli, forsinket eller forstyrret motorisk utvikling, manglende bevissthet om følelser og kroppslige tilstander, klarer ikke å sette det i sammenheng med språk, manglende forståelse for at en påvirkes av miljøet rundt seg. (Nordanger et al 2011)

Regulering av oppmerksomhet og atferd; mistolker sosiale signaler og kontekst, sosial utrygg og mistillit til andres intensjoner, svekkende beskyttelsesevner, dras mot spenningssituasjoner, impulsivitet, den svekkede selvbeskyttelsen kan uttrykkes gjennom en form for selvskading. (Nordanger et al 2011)

Sosioemosjonell regulering; føler seg verdiløse, skammer seg over seg selv, liten tro på seg selv, relasjonsvansker, angst for adskillelse, hele tiden i beredskap for avvisning, når de tar kontakt med andre kan de oppleves som fysisk voldsomme, seksualiserte eller selvutleverende. Vansker med å ta andres perspektiv og en opposisjonell atferd. (Nordanger et al 2011)

Norske eksperter i Tidsskrift for Norsk psykologforening har den siste tiden skrevet en del fagartikler om nyere forskning på komplekse traumer, som er forårsaket av vold og traumatisk stress. De symptomene og funksjonsvanskene som kjennetegner barn med komplekse traumer, er mange av de er svært like ADHD-symptomene som folkehelseinstituttet har beskrevet ADHD som, og symptomene på komplekse traumer, som jeg ovenfor her har beskrevet. (Thorkildsen, 2015)

2.7 Indre arbeidsmodeller

Barn utvikler samspillerfaringer fra de blir født. Det har blitt godt dokumentert at barn med trygg tilknytning forstår bedre emosjonelle uttrykk hos andre, og er flinkere til å løse sosiale problemer. (Gulbrandsen 2017) Barn med god selvforståelse har ofte en trygg tilknytning, og klarer å se seg selv, og andre mennesker og forholdet mellom dem. (Gulbrandsen2017) På bakgrunn av disse samspillerfaringene utvikler barnet indre arbeidsmodeller som er mentale representasjoner av både seg selv og omsorgspersonen. Det kan være ; «jeg føler meg elsket» eller «ingen elsker meg», «min mor er tilgjengelig når jeg trenger det» eller «ingen kommer når jeg trenger trøst». Barn vil etter hvert automatisere sine følelser og forventningene de har til andre mennesker, som når de for eksempel kommer i barnehagen. Disse følelsene og forventningene til andre mennesker er ubevisste, i likheten med hvordan de oppfatter seg selv og mestringen ved sosiale relasjoner. (Braarud og Nordanger, 2011)

2.8 En kort presentasjon av boken «Forebyggende arbeid i barnehagen, samspill og tilknytning» av Kari Killèn

Jeg vil gjennom diskusjon/drøftingen ta med en god del teori fra denne boken. Det er en bok som formidler hvordan en kan støtte barn i deres utvikling, og hvordan et godt grunnlag for forståelse av tilknytning, tidlig samspill og tilnærminger, er med å øker kunnskapen og forståelsen til de som jobber i barnehagen. Barn tilbringer store deler av sitt liv i barnehagen, barnehageansatte blir derfor en viktig tilknytningsperson for barnehagebarn. Mye av de ansattes kompetanse har betydning for hvordan de møter barna som skal utvikle seg sosialt, kognitiv utvikling, og hvordan de blir møtt følelsesmessig. (Killen, 2017) Boken inneholder mye tilknytningsteori, hva som er risiko og omsorgssvikt, utdyper ulike atferdsmønstre, hvordan barnehagen kan bidra til at barna får en bedre psykisk og fysisk helse. Dette er noe jeg kommer til å referere mest til fra boken.

3.0 Metode/fremgangsmåte

Oppgaven er av kvalitativ metode av typen litteraturstudie. For å finne litteratur som er aktuell for problemstillingen min har jeg lett på forskjellige steder. Jeg har søkt i ulike databaser til Høgskolen i Molde for å finne aktuelle artikler til studiet, som blant annet i BIBSYS, idunn.no. Jeg har også søkt i andre databaser som psykologtidsskriftet.no, forskning.no., UDIR, Regjeringen.no. Jeg har også gjort et søk på rapporter og artikler etter å ha funnet de i referanselisten til fagbøkene jeg har studert. Gjennom studie tiden har jeg fått presentert aktuelle bøker som belyser temaet. Jeg har også gjennom jobb, og i møte med kollegaer funnet bøker som jeg har støttet meg på gjennom oppgaven. Noen av søkeordene jeg har brukt for å finne aktuell teori er; tilknytning, komplekse traumer, barn, relasjoner, omsorgssvikt, tilknytningsteori, relasjonskompetanse, barn-voksen, barnehagekvalitet.

Jeg har ikke funnet forskningsartikler som svarer direkte på min problemstilling, men mange artikler om tilknytning og tidlig samspill.

For meg har det vært viktig å finne forskningsartikler, fagartikler og litteratur som er av nyere tid, for at det skal være mest mulig relevant til hva som skjer i barnehagene i nåtid. Det viser seg at det er en del forskning på gang, men det nyeste er noen år gammelt. Det blir spennende å følge med på om det kommer mer ut av den forskningen som har startet opp.

Det har også vært viktig at teorien er knyttet til norske barn og forskning i Norge, dette for at det skal bli mest mulig realistisk til hvordan voksne i barnehagen og andre fagpersoner kan jobbe ut i fra den forskningen og teorien som er utarbeidet.

4.0 Sammenheng og oppsummering av hovedfunn

Gjennom prosessen med å finne forskning artikler, fagartikler og teori knyttet til problemstillingen, er det noen jeg har valgt å fokusere mest på for å drøfte/diskutere i drøftingsdelen.

4.1 «Sammenhenger mellom barnehagekvalitet og barns fungering ved 5 år»

En rapport gjort i samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet og Folkehelseinstituttet, som heter; «*Sammenhenger mellom barnehagekvalitet og barns fungering ved 5 år*», en mor og barn-undersøkelse. Hvor det er hentet data fra 4000 barn i Norge, hvor både foreldre og barnehagen har kommet med informasjon som utgjør grunnlaget for rapporten som kom ut i 2014. Det er en rapport som ønsker å se på kvaliteten i barnehagene etter den store utbyggingen av barnehager i «stor fart». Om den har gjort en innvirkning på barns språklige og psykiske fungering. Inn under rapporten kommer det frem at barn med gode relasjoner til de voksne i barnehagen, har en bedre forutsetning for gode tilpasninger til språk og tall ferdigheter, samt en bedre fungering. Barns relasjoner til de voksne henger også sammen med barns atferdsvansker, de med mindre atferdsvansker får ofte en bedre relasjon til de voksne.

(Rapport 2014)

4.2 «Kompleks traumatisering hos barn: En utviklingspsykologisk forståelse. (2011)»

Fagartikkel av Hanne C. Braarud og Dag Øystein Nordanger:

Artikkelen handler om at nyere forskning på feltet utviklingspsykologi og traumepsykologi, gjør oss bedre rustet til å forstå hvilke konsekvenser komplekse traumer i barndommen som følge av for eksempel vold, overgrep og grov omsorgssvikt utgjør på barn. Likevel må kompetansen økes for at fagfolk og andre som jobber med barn skal få en forståelse for hvordan møte disse barna, og hjelpe de med tiltak og behandling som styrker

selv- og affektreguleringen. Artikkelen sier også noe om trygg og utrygg tilknytning, det tidlige samspillet, og viktigheten av det. Samt utvikling av selvregulering.

4.3 «Developmental trauma disorder: En løsning på barnetraumatologifeltets problem?»

Fagartikkel av Dag Ø. Nordanger, Hanne C. Braarud, Mogens Albæk og Venke A.Johansen:

For å kartlegge sammensatte vansker hos barn med komplekse traumer, så er det ifølge artikkelen mangel på gode verktøy for å kartlegge barn innen traumefeltet. Det er vanskelig å legge til rette og utvikle gode behandlingsopplegg for barn med komplekse traumer. Barn med komplekse traumer får ofte diagnoser og behandlingsopplegg som kan føre til feil behandling, og overskygger de faktiske årsakene for at barn er utspiller ulik atferd. Noen forskere mener at diagnosen «*developmental trauma disorder*» kan i utgangspunktet være med å løse noe av problemet. Men diagnosen er enda omstridt, for den vil i mange tilfeller plassere årsaken til barnas problemer hos omsorgspersonene.

5.0 Diskusjon/drøfting

Jeg har tidligere i oppgaven nevnt at det er omlag 30-40 prosent av barnebefolkningen som er det vi kaller for utrygge barn. (Brandtzæg, Torteinson og Øiestad 2017) Hvordan kan vi hjelpe disse barna til å bli tryggere?

Jeg vil først i diskusjonsdelen se på uliketilknytningsatferder, hvordan personalet i barnehagen kan oppdage de ulike atferdene, og diskutere hvordan gjøre de trygge og mer rustet til å utvikle seg i riktig retning.

5.1 Ulike tilknytningsatferder

Drøfting knyttet til de ulike tilknytning atferder som barn kan utvikle. Det er viktig å huske på at barn ikke nødvendigvis utvikler bare en av disse atferdene, men ofte en blanding av flere.

5.1.1 A-de unnvikende barna

Barn med unnvikende tilknytning har omsorgspersoner som har vanskelig for å akseptere barnas følelsesregister. (Kvello 2015) Barna utvikler strategier for å forholde seg til foreldrene, hvor de beskytter både seg selv og foreldrene. Disse barna vil ofte undertrykke følelsene sine, ved å late som at de er glade når de egentlig trenger trøst. Barnet kan oppleves som trygt, og ikke særlig behov for tilknytning. De oppleves også som selvstendige barn, som trekker seg tilbake. De driver en form for selvomsorg for å håndtere sine emosjonelle følelser, og trekker seg unna nære personer som kan hjelpe dem å regulere seg. (Kvello 2015) Foreldrene lar de være, da det ser ut for at de «klarer» seg selv. Foreldrene til disse barna strever ofte med egne behov, som for eksempel psykisk sykdom, overbelastet, selv utsatt for vold, eller hatt en traumatisk barndom, kan være noen av årsakene. Det er lett å overse disse barna. (Kvello,2015)

Barn i barnehagen som har en unnvikende tilknytning er det ikke alltid lett å oppdage for barnehagepersonell. De virker selvstendig, og behovet for oppmerksomhet og trøst er liten. De flytter fokuset vekk fra omsorgspersonen og over til å konsentrere seg om andre ting. Et eksempel kan være 2 år gamle Mie som nylig har startet i barnehagen;

Mie kommer i barnehagen sammen med mor for tilvenning. Mie har sin tredje dag i barnehagen, og skal for første gang være alene i barnehagen uten mor. Mor følger Mie inn

på avdelingen til de andre barna, men det er lite kommunikasjon mellom Mie og mor. Mie snubler i noen leker når de skal gå inn på avdelingen, og hun faller tydelig å slår seg. Mor later ikke til å reagere noe særlig, annet enn at hun sier; «det går bra, opp igjen». Mie lager en grimase i ansiktet, som viser at hun fikk vondt i fallet. Men Mie er raskt opp igjen og smiler til mor, før hun viser til henne og sier at matboksen er like hel. Mor tar et raskt farvel med Mie, og hun nikker bare og ser ned. Den voksne i barnehagen tar Mie i hånden og leier henne inn. Den voksne viser henne hvor hun skal sitte, og spør om det går bra med henne. Mie nikker til svar, men er stille ved hele måltidet.

For den voksne i barnehagen kan det virke som «Mie» er et trygt barn, som fint klarer å ta farvel med mor etter liten tid i barnehagen. «Mie» gjør lite ut av seg når hun slår seg, og når mor tar farvel med henne. Det er ikke så enkelt å se for den voksne i barnehagen hvilket behov «Mie» har.

Hun vil undertrykke sine behov for omsorg, men det vil kanskje etter hvert bli synlig i barnehagen, og prege hennes væremåte. (Brandtzæg, Torteinson og Øiestad 2017)

Unnvikende barn trives best sammen med deg oppe i trygghetssirkelen, hvor det er aktivt og utadvendt under lek og utforskning. (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad 2017) Når barnet trenger trøst og oppladning, og er nede i sirkelen, vil det mest sannsynlig late som det går bra og presse seg opp i sirkelen. (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad 2017)

(ill.pk.2.4)

For barnehagepersonell vil dette kanskje se ut som det er et forsiktig og sjenert barn, men barnet trenger egentlig hjelp til å forstå sine egne følelser. Det er utfordrende å komme nær og få hjulpet et slikt barn hevder Brandtzæg, Torsteinson og Øistad (2017) men det er viktig at en forsøker. Barn med unnvikende tilknytning kan være vant til at mor eller far blir ukomfortabel i negative situasjoner, og trekker seg unna og blir avisende. Som voksen i barnehagen er det viktig å vise at det er greit å være lei seg når en slår seg slik som «Mie» gjorde. Til å begynne med vil kanskje barnet være helt avvisende og ikke i stand til å ta imot trøst. Barn tar med seg sine «indre arbeidsmodeller» og erfaringer, og forventninger inn i nye relasjoner, som for eksempel til de voksne i barnehagen. (Killèn 2017)

Barna har behov for omsorg som kompenserer, voksne som er sensitive for den følelsesmessige tilstanden de er i, og møter de på deres behov. De voksne responderer slik at barna blir trygge, og får avkreftet sine forventninger. (Killèn 2017) «Mie» forventer å bli møtt med avvisning, eller omsorgspersoner som unnviker henne når hun er lei seg. Det å utvikle tillit tar tid, det krever mye av de voksne i barnehagen. De voksne i barnehagen

må ønske å engasjere seg i barna, det handler mye om holdninger, følelser og kognitivt arbeid som er krevende. (Killen ,2017)

5.1.2 B- Trygge barn

Kommer ikke til å si så mye om trygge barn i denne oppgaven, da det kommer litt utenfor tema. Men i barnehagen har alle barn behov for en trygg tilknytningsperson, da de tilbringer kanskje mer tid med personalet i barnehagen enn foreldrene. (Killèn 2017)

5.1.3 C- Barn med Ambivalent tilknytning

Barn med ambivalent tilknytning har ofte omsorgspersoner som periodevis er emosjonelt utilgjengelige. Barnet forsterker sine signaler for å oppnå respons, de krever i stedet for å spørre om noe. Kommanderer, klamrer seg til omsorgspersonene, og er generelt oppmerksomhetskrevende. (Kvello 2015) Disse barna er utrygge på en annen måte enn de unnvikende barna. De presser seg gjerne ned i sirkelen(ill.pk. 2.4) der de later som de trenger nærhet. (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad 2017) De har fått liten støtte til utforskning og selvstendighet. Barn som har en utrygg/ambivalent tilknytning har ofte to underkategorier; den ene er barn som er veldig aktivt og sinte, og den andre barn som er passive og veldig opptatt av sine foreldre. (Killèn 2017) De klamrer seg ofte til foreldrene, og bruker konflikter til å kontrollere de. (Killèn 2017)

Et eksempel på hvordan en ambivalent tilknytning kan være;

«Maja er en aktiv jente, som er høyt og lavt når hun kommer i barnehagen sammen med mor. Hun vil ha hjelp til å kle av seg i garderoben, men vil også ha hjelp til å hoppe fra benken i garderoben, mor hjelper henne med både avkledning og hopping. Mens mor hjelper så hopper og ler Maja mye, kaster seg i armene på mor og kommanderer henne til hva hun skal gjøre. Mor til Maja tar farvel med henne i garderoben, men Maja later ikke til å høre på hva mor sier, hun fortsetter å kommandere hva mor skal gjøre. Til slutt går mor til Maja, og Maja løper etter henne å skriker intenst. Mor kommer inn igjen, men klarer ikke å trøste Maja, som starter på nytt med kommanderingen. Nå er Maja både sint og fortvilet. Mor til Maja går til slutt, men er for den voksne i barnehagen utrøstelig i en periode.»

Barn som «Maja» vil avbryte leken oftere enn andre barn, for å søke kontakt. De har erfart at de kan ikke stole på om foreldrene er tilgjengelig når de trenger det, og særlig i stressende situasjoner kan de opptre som klengete og oppmerksomssøkende. (Killèn 2017) Som voksen i barnehagen er det viktig å støtte og oppmuntre «Maja» i barnehagen til å utforske og leke sammen med andre barn. For å klare å komme seg opp i sirkelen, trenger de en «hånd å holde i», som leder de bort til leken med andre barn. (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad 2017) Hvordan skal de voksne i barnehagen forstå at det er en «hånd å holde i» som «Maja» trenger? Og at hun ikke bare er et masete og klengete barn, som har vanskelig for å finne seg til rette i leken uten en voksen i nærheten. De voksne i barnehagen må klare å se hva som er bak denne atferden til barnet, være sensitive ovenfor barnets behov og støtte. Voksne i barnehagen med kunnskap om tilknytning vil forsøke å få en relasjon til et barn med utrygg tilknytning, og barnet vil oppleve en relasjon som de ikke har opplevd før. (Killèn 2017) Barn med ambivalent tilknytning vil ha behov for omsorgspersoner som setter grenser og leder, uten at det avviser barnet. (Killèn 2017) Voksne skal ifølge trygghets sirkelen alltid være større, sterkere, klokere og god. En skal følge barnas behov når det er mulig, da snakker en ikke om barnas ønsker eller nykker, men behovene til barna på sirkelen. (ill.pk.2.4) For barn er det viktig at de vet at de voksne kan ta ledelsen om det er nødvendig, (Powell et al. 2016)

5.1.4 – Barn med desorganisert tilknytning

Barn med desorganisert tilknytning er ofte vanskelig å forstå seg på. De er avhengige av en omsorgsperson som de ikke kan stole på, og som de kanskje er veldig redd for. Barna har ofte store psykiske vansker og fungerer sosialt veldig dårlig. (Kvillo 2015) Desorganiserte barn stoler ikke på noen, og har ikke noe tro på hva du forteller som voksen, da de har opplevd at voksne ikke kan stoles på. De indre arbeidsmodellene til barna er preget av å være veldig negative, det ligger til grunn at de tror andre har en fiendtlig innstilling ovenfor dem. (Killèn 2017) De kommer ofte i konflikt med andre barn i barnehagen, og takler veldig dårlig stress. Den høye impulsiviteten, hyperaktivitet, og mangelen på selvinnsikt preger barnet veldig. Det overveldes av emosjonelle følelser som det ikke klarer å håndtere, eller sette ord på.

Jeg vil prøve forklare det nærmere med et eksempel på en fiktiv hendelse i barnehagen; *«Kim på 6 år går på en storbarnsavdeling med mange barn. Han takler dårlig at mange barn er samlet inne på avdelingen samtidig. En morgen er han veldig urolig når han*

kommer i barnehagen, den voksne som møter han i garderoben får liten kontakt med Kim. Han har kranglet med broren om en bil før han kom i barnehagen, og har vanskelig for bli venn med broren igjen og glemme hendelsen. Han vandrer rundt på avdelingen, hvor han lager lyder, og sparker til leker som de andre barna leker med. Et barn begynner å gråte for at han ødelegger leken, og prøve å konfrontere Kim med det. Han sier at barnet sto i veien for han, og han følger opp med å skubbe barnet unna. Barnet som er blitt fornærmet skubber tilbake, og det ender med at barnet får slag av Kim. En av de voksne prøver å gripe inn, men Kim skubber og slår den voksne unna. Den voksne ser seg nødt til å ta Kim ut av situasjon, noe som fører til stor aggresjon fra Kim. Han står på sitt, og mener barnet sto i veien for han, der han skulle gå. Kim bruker lang tid på å roe seg ned etter denne hendelsen».

«Kim» i fortellingen klarer ikke å forholde seg til de andre barna og de voksne i barnehagen når det blir vanskelig for han. Det kan være en så enkel ting som at han har kranglet om en lekebilen med broren sin, som fører til denne utageringen til «Kim». «Kim» er kanskje så full av stress og negative opplevelser i hjemmet at han tar det ut i alle små hendelser i barnehagen. Barnehagepersonell spør meg som spesialpedagog ofte hva de skal si i slike situasjoner. Det er ofte vanskelig å svare på, for er det riktige ord som kan hjelpe barnet, eller er det som Kari Killèn (2017) legger vekt på?!

«Det er de voksnes holdninger som er avgjørende, en holdning som er basert på innlevelse, forståelse, at vi engasjerer oss for barna, viser at vi er der for dem på ekte». (Killèn, 2017)

I løpet av en dag i barnehagen møter barn mange følelsesmessige hendelser, hvor de har behov for hjelp av de voksne. Det kan være konflikter med andre barn, konflikter med voksne, og ting de ikke forstår hvorfor skjer. Dette er noe alle barn i barnehagen trenger hjelp til, mens utrygge barn trenger mer enn det, noe som kompenserer deres utrygge tilknytning til sine foreldre. Det blir ofte i fagfeltet beskrevet som terapeutisk omsorg. (Killèn 2017)

Ikke bare er det viktig når det blir vanskelig for barna, men at de voksne har en tilstedeværelse når noe er bra også. Som voksen i barnehagen krever det kunnskap om hvordan møte barn som er desorganisert. Hvordan kan voksne i barnehagen forstå hvordan «Kim» har det? Det er krevende for voksne i barnehagen å møte barn som «Kim». Det trengs at det voksne er trygg på seg selv og sine følelser. Voksne i barnehagen har med seg erfaringer fra egen barndom, og det de har opplevd senere i livet. Ofte møter vi barn slik som vi selv har blitt møtt, vi gjentar våre egne erfaringer i møte med andre. (Brandtzæg,

Torsteinson og Øiestad 2017) Vi bærer med oss våre indre arbeidsmodeller, reflekterer vi ikke over de, vil vi gi tilnærmet lik omsorg til barna som vi selv har fått. (Brandtzæg, Torteinson og Øiestad 2017)

5.1.5 Bevisstgjøre forskjellene og ulikhetene på traumer og diagnoser.

I småbarns tiden utvikler nervesystemet seg raskt, og forskning har slått fast at den første tiden av barns leveår er ekstra sårbare for intense og smertefulle stimuleringer, og også mangel på stimulering. (Braarud og Nordanger 2011) Traumepsykologien har parallelt forsket på at de mest skadelige stressbelastningene pågår over tid, og i de tidlige leveårene for barn og som blir påført av deres omsorgspersoner. I dag omtales dette som komplekse traumer. (Braarud og Nordanger 2011)

Har tidligere i oppgaven gjort rede for hva som kjennetegner komplekse traumer. Tall fra NOVA`s undersøkelser viser at 11 prosent av norske ungdommer er i løpet av oppveksten utsatt for grove seksuelle overgrep, og 8 prosent har opplevd grov vold av en foreldre. I tillegg til disse tallene er det barn som lever med foreldre som ruser seg, barn med psykisk syke foreldre, og et stort antall barn som hvert år må overnatte på krisesentre. (Braarud og Nordanger 2011)

Dette gir oss en viss forståelse for hvor mange barn som er utsatt for omsorgssvikt, og en pekepinn på hvor vanlig slike belastninger er. Hvor enkelt er det for barnehage personell å oppdage denne omsorgssvikten som barn er utsatt for? Hvis barnehage personell skal kunne lese signalene til disse barna og hjelpe de, må de øke kunnskapen sin om omsorgssvikt.

Kari Killèn (2017) sier at nyere forskning har gitt oss muligheten til å forstå den uforståelige atferden bedre. Hjerne og traumeforskning har gitt oss mer kunnskap til å svare på spørsmål som for eksempel; Hvorfor har Pål endret atferd? Hvorfor er det alltid konflikter rundt Pål? Hvilke signaler sender barnet? (Killèn 2017)

Når barn oppfører seg uvanlig, eller endrer atferd, må en stille spørsmålet; hva opplever dette barnet?

I jobben min som spesialpedagog i barnehage opplever jeg daglig at kompetansen rundt barn og deres atferd ikke er tilstrekkelig nok, når jeg skal veilede de voksne. Barn med utfordrende atferd blir ofte møtt av «strenge» voksne, som ikke klarer å ta innover seg at dette barnet ikke har det bra. Strenge og sinte voksne kan skape stress hos barn, og som igjen skaper en vond sirkel. Det er ikke alltid like lett å veilede voksne som har vanskelig

for å se at et barn ikke har det bra. Og det er ikke alltid like enkelt for de voksne i barnehagen å se barnet bak den provoserende atferden. Det er vanskelig når barn ikke kan fortelle hvorfor de har den atferden.

I «Den Norske mor-barn undersøkelsen» (Rapport 2014:1) kommer det frem at en god relasjon mellom voksne og barn i barnehagen er bedre til barn med mindre atferdsvansker. I sammenheng med dette ser en at barn med gode språklige evner får en god relasjon til voksne i barnehagen. (Rapport 2014:1) Det kan tenkes at barn med gode relasjoner til de voksne, og lite problematisk atferd har en bedre evne til å lære språk bedre enn de med dårligere atferd.

Noen av vanskene til barn som er utsatt for traumer, er manglende bevissthet for følelser, kroppslige tilstander, språket rundt følelser og en manglende forståelse for at en påvirkes av miljøet rundt seg. (Nordanger et al. 2011) Barn som er utsatt for omsorgssvikt i den forstand at de har utviklet komplekse traumer, har vanskelig for å sette ord på følelser, og gjenkjenne de i samsvar med hva som skjer med dem i ulike følelsesmessige tilstander. Språk og atferd har ofte en sammenheng om hvordan en klarer å uttrykke seg. Barn med komplekse traumer sliter ofte med å roe seg ned, sensitive ovenfor berøring og mistolker ofte signaler. (Nordanger et al. 2011) Dette krever voksne som er trygge, rolige, og som forstår deres handlinger.

Når barn kommer i barnehagen, ser de gjennom sine indre arbeidsmodeller hvordan de forventer å bli møtt. Trygge barn forventer å bli møtt med sensitivitet, mens barnet med desorganisert/komplekse traumer har en forventning om å bli truet, og vil «forsvare seg» med truende atferd eller gjøre seg usynlig. (Killèn 2017). Forskning har vist at sterke følelsesmessige erfaringer kan dempe tidligere opplevelser. (Killèn 2017) Med det tenker jeg at barnehage personell kan være med å skape trygge tilknytninger til barn med store utfordringer. Barn kan få en tilknytning til andre omsorgspersoner enn mor og far. (Kvello 2015)

Atferdsproblemer blant barn kan bli misforstått blant fagfolk og barnehage personell. Som nevnt tidligere i oppgaven er symptomene på diagnosen ADHD og komplekse traumer påfallende like. Det legges opp til ulike samspillsorienterte opplegg for barn med atferdsproblem, men en kan bare se for seg hvor meningsløst det er for barn å delta i slike opplegg, når det bakenforliggende for deres atferd er overgrep som ikke er avdekt enda. (Nordanger et al. 2011) En gruppe forskere har jobbet frem kriteriene for en ny diagnose for barn med komplekse traumer, DTD-diagnose. Den har selvsagt sine fordeler og ulemper, fordeler med at en får bedre verktøy til å kartlegge disse barna, for å bedre

tilpasse et behandlingsopplegg. (Nordanger et al. 2011) Diagnosen kan være til hjelp for at barn ikke blir feil diagnostisert. Noen av problemene med diagnosen er at den i mange tilfeller vil plassere skyld og stigma hos omsorgspersonene. (Nordanger et al. 2011) Hvordan kan en da samarbeide med omsorgspersonene spør forskerne seg. (Nordanger et al. 2011) Og hvilken betydning har en ny diagnose for ansatte i barnehagene? Relasjon mellom voksne og barn i barnehagen har en stor rolle for hvordan barn kan få en tryggere tilknytning. En diagnose på komplekse traumer kan hjelpe de til å bedre forstå barns atferd.

Kari Killèn (2017) sier;

«Innsikt i hvordan barn opplever og reagerer på omsorgssvikt, kan hjelpe oss til å se mening og sammenheng i utfordrende atferd og følelsesmessige problemer.»

Kan det lettere bygges en god relasjon mellom barn og voksne, når de voksne har mer kompetanse? Jeg tror nok en økt kompetanse kan forbygge at barn fortsetter denne utrygge utviklingen de har til omsorgspersoner. Å få innsikt i de ulike tilknytningstypene, er krevende for fagpersoner og andre som jobber med barn. (Kvello, 2015) Kvello sier; *«Jeg har de siste årene skiftet mening til at fagpersoner bør kjenne til prosesser som ligger til grunn for utvikling av de ulike tilknytningstypene, og heller bør forstå uttrykk for tilknytninger og hva som kan bidra til bedring.»* (Kvello,2015)

Barnehagepersonalet må vise evne til å ta barns perspektiv, voksne som er sensitive ovenfor deres behov og signaler. De utrygge barna trenger omsorg som kan kompensere den manglende tilknytningen og omsorgen de har i hjemmet. På den måten kan de voksne i barnehagen jobbe terapeutisk ovenfor barna. Det vil si at de voksne må legge til rette for gode opplevelser og erfaringer. Det er vanskelig for barnehagen å kompensere for det dårlige samspillet om omsorgssvikten i hjemmet, men det kan oppleve gode opplevelser i barnehagen. (Killèn 2017) Med de gode opplevelsene og erfaringene kan barn kanskje få en tryggere tilknytning til andre utenfor hjemmet.

Nøff gikk forsiktig nærmere Brumm. «Brumm!» Hvasket han.

«Ja, Nøff?»

«Ingenting,» sa Nøff og tok labben hans. «Jeg ville bare være sikker på at du var her.»

A.A.Milne

6.0 Avslutning

Arbeidet med fordypningsoppgaven har vært veldig lærerikt. Tema i oppgaven er noe som opptar meg mye i jobben min, og noe jeg vil lære mer om. Det er viktig for meg å frem at dette er et tema som har stor betydning for barn og barns oppvekst, og levevilkår senere i livet.

Det er mye forskning på feltet knyttet til barns atferd, tilknytningsteori og ulike vansker i forhold til tilknytning og relasjoner. Det er mye forskning på gang, og det blir spennende å følge med fremover hva som skjer. Fokuset i oppgaven min har vært å diskutere ulike tilknytnings atferder som barn kan ha, og hvordan barnehage personell kan jobbe ut i fra sin kompetanse for å forebygge og avdekke omsorgssvikt. Jeg ser at det å skape gode relasjoner til barn med omsorgssvikt er en vanskelig oppgave for barnehage personell, men jeg har en tro på at de kan gjøre en forskjell for disse barna. Det gjennom å skape gode tilknytninger til barna i barnehagen, både de trygge barna og de utrygge. Mange barn med komplekse traumer har fått en diagnose og et behandlingsopplegg som kanskje ikke hjelper de til å bli trygge barn. Når fagpersoner og barnehagepersonell ikke ser hva som er bakenforliggende for de utfordringene og atferden barn har, så blir det vanskelig å løse problemene. Kanskje blir det en form for brannslukking, men hvordan går det med disse barna over tid?

Det siste året har det vært mye fokus på at barnehagelærere og lærere skal videreutdanne seg. Men hva gjør det med samfunnet vårt at fokuset på videreutdanning skal være økt kompetanse i matte og norsk? Hva med den psykiske helsen til barn, kan den måles i kartleggingsprøver? Vi må tørre å forstå at barn er utsatt for traumer, tørre å gi de kjærlighet og omsorg, ikke bare legge til rette for verktøy som vi tror kan fikse dem. Møte barna der de er, se etter hva de trenger, og bruke tid. Vi glemmer ofte at å skape tillit til barn tar tid, og enda lengre til de utrygge barna.

Jeg håper og tror at utviklingen av kompetansen øker i barnehagen, og at vi som jobber i barnehager og skoler må tørre å prate om barna som er utsatt for omsorgssvikt. Vi må tørre å kjenne mer på magefølelsen. Og sist men ikke minst, vi må la barn få være forskjellige, og utvikle seg i ulike retninger.

«Det man gjør mot barn, vil de gjøre mot samfunnet»

Karl Menninger

7.0 Referanseliste

Brandtzæg, Ida og Stig Torsteinson og Guro Øiestad. 2017. *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen.*

Braarud, Hanne Cecilie og Dag Øystein Nordanger. 2011. *Kompleks traumatisering hos barn: En utviklingspsykologisk forståelse.*

http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=154970&a=2

Braarud, Hanne Cecilie, Dag Ø. Nordanger, Mogens Albæk og Venke A. Johansen. 2011. *Development trauma disorder: En løsning på barnetraumatologifeltets problem?*

http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=157507&a=2

Folkehelseinstituttet. 2014. *Rapport 2014:1. Sammenhenger mellom barnehagekvalitet og barns fungering ved 5 år.*

<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/moba/pdf/Sammenhenger-mellom-barnehagekvalitet-og-barns-fungering-ved-5-aar.pdf>

Gulbrandsen, Liv Mette. 2017. *Oppvekst og psykologisk utvikling.*

Killèn, Kari. 2017. *Forebyggende arbeid i barnehagen. Samspill og tilknytning.*

Kvello, Øyvind. 2015. *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner.*

Kunnskapsdepartementet. 2018. *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.*

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Powell, Bert og Glen Cooper og Kent Hoffman og Bob Marvin. 2016. *Trygghetssirkelen. En tilknytningsbasert intervensjon.*

Thorkildsen, Inga Marte. 2015. *Du ser det ikke før du tror det. Et kampskrift for barns rettigheter.*

